

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Το πρόσωπο, πολλά πρόσωπα

Μαρία
Λαμπαδαρίδου-Πόθου



δ
68
ΙΟΥΝΙΟΣ
2012

Καλλιόπη Εξάρχου
Extra Large

Σοκόλης-Κουλεδάκης,
2011, σελ. 94, € 9,59

Δώδεκα διηγήματα ή «πορτρέτα», όπως τα αποκαλεί η συγγραφέας, διαγράφουν την εσωτερική διαδρομή μιας γυναίκας, της Ιωάννας, από τις ονειρικές φυγές της καταπιεσμένης εφηβείας έως την επανάσταση της ωριμότητας. Πιο δίκαιος είναι ο χαρακτηρισμός «πορτρέτα», αφού όλα τα κείμενα τα συνδέει το ίδιο πρόσωπο, είναι όψεις της ίδιας γυναικείας μορφής που βιώνει τα στάδια της πορείας της προς τον έρωτα, προς τη γνώση της φθοράς, προς την ουσία της ύπαρξης. Μεγεθύνοντας κάποια εξαιρετικά περιστατικά της ζωής της Ιωάννας, της ηρωίδας του βιβλίου, περιστατικά που τη σημάδεψαν ή αφύπνισαν καταπιεσμένες υποσυνειδησιακές ζώνες, η συγγραφέας δημιουργεί μια ποιητική της αυτογνωσίας που ολοένα και βαθύτερα μας οδηγεί στην καθαρότητα της αλήθειας.

Με λόγο δυνατό και συνάμα ποιητικό, λόγο της αναλυτικής σκέψης και της ψυχογραφικής διείσδυσης, η συγγραφέας μάς δίνει ζωντανές περιγραφές και καταστάσεις, μεγεθύνει και απομονώνει κάποιες βιωμένες στιγμές, για να φωτίσει τον ψυχισμό της ηρωίδας της, να δει και η ίδια σαν μέσα σε νοητό κάτοπτρο το μέγα γεγονός της μεταλλαγής της, πώς η καταπιεσμένη πουριτανή έφηβη έφτασε στην πλήρη ωριμότητα, από ποια

επώδυνα μονοπάτια κατέκτησε την ανάβαση στο πρόσωπο.

Η Καλλιόπη Εξάρχου είναι επίκουρη καθηγήτρια θεατρολογίας στο ΑΠΘ, όπως διαβάζουμε στο βιογραφικό της. Και είναι εμφανής η θεατρική ισορροπία των ψυχικών καταστάσεων στα επιμέρους διηγήματα ή πορτρέτα. Ο Σάμουελ Μπέκετ είπε: «Το πρόσωπό μας είναι πολλά πρόσωπα που καταλήγουν στο τελευταίο». Κάπως έτσι η συγγραφέας κομματιάζει το πρόσωπο της ηρωίδας της για να καταλήξει στο τελευταίο. Στο πορτρέτο «Εμμονόπαυση», που είναι μια έξοχα δοσμένη επανάσταση και μαζί κάθαρση, αφού τόλμισε να σπάσει τον κλοιό από τις φοβίες και τις καταπιέσεις της ζωής της και να αποδράσει στο Παρίσι προκειμένου να βιώσει αυτογνωσιακά την αλήθεια του εαυτού της.

Σε όλα τα πορτρέτα υπάρχει μια ετεροχρονική συνειδητοποίηση της αλήθειας που αναζητά η ηρωίδα. Υπάρχει ένας αυτοσαρκασμός, απόρροια της ατολμίας και των κοινωνικών ταμπού. Κι αυτό κάνει την ηρωίδα στα μάτια μας βαθιά ανθρώπινη. Βαθιά αληθινή. Και καθώς ο λόγος του κειμένου είναι ποιητικός και πλούσιος σε περιγραφές και διεισδύσεις, η ηρωίδα γίνεται οικεία, γίνεται γνώριμη των δικών μας αδυναμιών και της δικής μας αγωνίας για απελευθέρωση. ■

κόσμο. Καταλήγει, έτσι, ένας ύμνος στη νεότητα, που ποτέ δεν πεθαίνει, όσο λάθος κι αν παίρνουν τη ζωή τους οι νέοι, όσο κι αν τούτη καθορίζεται από άλλους, από την ανάγκη, την κούραση, το ζόλημα, το συμβιβασμό.

Ο έρωτας είναι μόνο έμπυρος, ποτέ έμπειρος, ο συγγραφέας όμως τον χειραγωγεί. Ο έρωτας δεν οδηγεί στην καταστροφή, δεν είναι ο ίδιος αυτοκαταστροφικός, θα έλεγα μάλιστα ότι είναι συντηρητικός, αίροντας έτσι όλη την ανατρεπτικότητα. Όμως όχι. Δεν φτάνει στα άκρα. Σπλιτεύεται μεν ο γάμος ως ο ολετήρας του έρωτα, καταγγέλλεται η ανία του και ο θάνατος του πάθους που επιφέρει, αλλά παραμένει ζωντανός χαρίζοντας μια οιονεί ελευθερία στους συζύγους. Είναι μια προοπτική!

Σημασία έχει πως ο συγγραφέας πείθει: τα βιώματα των ηρώων του είναι βιώματα της γενιάς του, της μεταπολίτευσης, άρρηκτα δεμένα, ασεχώριστα πολλές φορές με αυτά της γενιάς του Πολυτεχνείου. «Ζουν οι άνθρωποι δυο φορές;», ερωτά ο συγγραφέας στον επίλογό του. «Ζουν», απαντά, «όταν αγαπούν και ερωτεύονται πάλι».

Αυτό το πάλι είναι το κλειδί, νομίζω, του βιβλίου. Το αδάμαστον και η αιωνιότητα του έρωτα, η προσκόλληση του συγγραφέα να τολμούμε, κάθε φορά που κάτι φτερουγίζει μέσα μας, να καούμε. Και ας είναι μια φυλακή η κοινωνία, ας απέτυχε η πολιτική. Το νόημα ανήκει στον κάθε ένα από μας, ξεχωριστά. Γιατί «η φωτιά έχει αξία». ■